

Roky světové války 1914 - 1918

(místní kronikář a řídící učitel Oswald Wedlich)

I když kronikář přišel do Horních Habartic teprve v roce 1924 začal psát kroniku přítomnosti.

Přesto se musel krátce zpět vrátit.

Rok 1914 počátek světové války tato velká událost se dala ještě lehce shromáždit.

Zavraždění následovníka trůnu arcivévody Fr. Ferdinanda a jeho manželky Sofie v Sarajevu 28. června 1914 nedalo tušit, že toto bude příčinou následných světoborných událostí. Příčiny pochopitelně byly hlubší, ale o tomto kronikář nebude ztrácet slova.

Následný svět zde každopádně vyřkne spravedlivý ortel.

Když ještě dnes " stále poražení vítězové " všechnu vinu na vypuknutí války " zlým Němcům " chtějí přisoudit.

Mobilizace

I když královražda byla denně na přetřesu, vzrušila emoce na nejvyšší míru. Tak ale na válku nevěřil nikdo. Dokonce v den mobilizace proti Srbsku 26. července 1914 počítali všichni na mírové řešení této záležitosti.

Mobilizace sama působila jako úder hromu.

Vyhlášení následovalo v ranních hodinách a potkala právě náš doplňovací okres (viz mobilizace byla nejdříve částečná).

Byla to krásná neděle, ve všech místech slavnosti.

V České Kamenici byla velká krajská tělovýchovná slavnost. Brzy byly všechna místa slavnosti prázdná, každý se snažil dostat domů, aby hned nato narukoval.

I když ze začátku přicházely v úvahu jen mladší ročníky, byl počet značný.

Žádný z mladých mužů nevěřil, že se jde na smrt.

Následující týden byl provoz železnice téměř odstaven, protože velké vojenské transporty činily si nárok na celý vozový park dráhy.

Nákladní vlaky o 80 vagonech to byly, které v oněh slunečných červencových dnech projížděly naším údolím.

V otevřených dveřích nákladních vagonů seděli oni a hleděli na pomalu mizející vlast.

Staré lidové písně zněly od vozu k vozu. Nejčastěji ale byla to píseň " Ich hat einen Kamaraden - Měl jsem kamaráda " a refrem " Ptáci zpívají v lese, zpívali tak překrásně ve vlasti bude opět shledání ".

Na nádražích plakala leckterá nevěsta, často válečně oddaná. Narukující byli plni dobré víry v návrat.

Když se masy v Děčíně a Podmoklech shromažďovaly, bylo často slyšet : " Brzo se vrátíme, my je rozmačkáme tak jak jsme. Kvůli maličkému Srbsku nebudeme dělat žádné cavyky ".

2. srpna 1914 došlo k vyhlášení války Rakouska a Německa proti Rusku, 3. srpna 1914 proti Francii a Anglii. Co bylo ještě doma, služby brannosti schopní museli pryč.

Brzy přinášely časopisy zprávy o prvních bojích a obyvatelstvo pomalu cítilo vážnost situace.

V této době se šířily od města k městu různé fámy, které div nevzbuzovaly úsměv. Tak se říkalo, že francouzský špion s mnoha miliony pro Rusko je na cestách a že pojedede autem touto oblastí. Měl být na každý pád chycen. " Toto auto peněz " se očekávalo na důležitých silničních bodech, obvykle u hospod. Proto prázdné vozy byly připraveny, aby mohly rychle uzavřít silnice. Vždy stálo mnoho mužů na stráži. Mnozí ozbrojeni loveckými puškami.

Tato výzva vyšla z úřadu. Nebylo to sice z donucení, ale našlo se v průmyslových obcích, kde z důvodu mobilizace mnohé provozy byly zastaveny - vždy několik mužů, kterých se k tomuto nabídko. Naskytl se důvod k návštěvě hostinců, kde mohlo být pohovořeno o válečném stavu. V selských vesnicích samozřejmě nebyl čas na takové věci, sotva se našel dostatek rukou ke sklizni úrody.

Noviny přinášely též lživé zprávy, které tehdy ale jako takové neměly být rozpoznatelné. Měly být tu i tam nepřátelskými agenty otrávené prameny. Na mnohých místech se po takovýchto záškodnících pátralo. Tak stáli například střelci z České Kamenice po lesích na východě města, aby tam snad takového zločince chytili. Příroze zbytečně. Vysvětlení takového jevu se dá nalézt snad v tom, že vláda chtěla lid alespoň zaměstnat a udržet v napětí.

Je podivné, že člověk takové věci blbě nalétl. Ale byl to jev oné doby, kterému se mohl málokterý vyhnout.

Dokonce strany, které měly na svých praporech hesla boje proti militarismu, přistoupily na požadavky vlády. Tyto projevy trvaly jen tak dlouho, pokud hospodářský život se zmíněným poměrům nepřizpůsobil, následovaly větší bitvy a ranění vyprávěli o jiných věcech.

I toto netrvalo dlouho. Brzy přišly do domů starosti a bolesti. Od mužů stojících ve válečném poli nedocházely zprávy. Nejistota, dokonce se věřilo na zranění, zajetí a konečně na lístek poštovní s krátkou poznámkou " Gefallen bei .. padl dne ..., přinesl jistotu která v některých případech dodnes chyběla.

1914 v 1. světové válce padli občané z H. Habartic:
Emil Parsch z č. 162, Franz Fürtig z č. 77, neznámí
Emil Rehnelt ze 182, Leo Philipp ze 79, Fr. Trüschel z 15
a následkem útrap zemřeli Johann Schneider z 96, Rudolf
Schneider z téhož č.p. a Josef Hoffmann z č. 111.

V době od 8. srpna 1914 až do roku 1915 v Horních Habartic
byla ustanovena poľní stráž.

Rakouské nezdary 1915

V začátku roku 1915 byly rakouským vedením armády předsta-
vy jako blízké ukončení Srbského tažení a tyto končily
brzy strašlivým neúspěchem (Nový rok 1915).
Skoro všechny oddíly, které pronikly příliš do nitra neschůd-
né země byly zajaty.

V domech, kde již delší dobu neměli zprávu vyhlíželi každý
den úzkostlivě doručovatele. Ranění přicházeli domů
a vyprávěli o svých zážitcích.

Postup Rusů.

Těž na východě nebyla situace příznivá. Rusové vytlačili
naše oddíly z Galizie a stáli na té straně Karpat v Uhersku
a na západě ohrožovali Krakov.
To vše házelo stíny do vlasti. Jistota ve vítězství ochabla.
Leden a únor 1915 byly měsíce velmi chladné. Armáda nebyla
připravena na zimní tažení.

Nemoce na frontě.

V Karpatech mnozí mrzli a tyfus, úplavice, cholera je kosi-
ly jako mouchy.

Zajatci na Sibiři.

Mnozí z našich byli v Karpatech zajati a Rusko je skoro
všechny posílalo na Sibiř. Oně země, která byla známa
jako vyhnanství ruských zločinců a na kterou bylo vzpomí-
náno s hrůzou.

Nepříliš povzbudivě na důvěru vlasti působily též prosaku-
jící zprávy o přebíhání Čechů.

Že celé české regimenty jako např. pěší regiment č. 28
bez boje přeběhl k nepříteli. Tím navazujíc způsobil
zánik německých oddílů. Situace začátkem roku 1915 nebyla
příznivá.

Dary lásky " Lieber geben ".

Mezitím byly ve vlasti neustále prováděny sbírky pro vo-
jáky. Potraviny, kuřivo, obzvláště vlněné ošacení proti
zimě.

Všude se naráželo i když ze začátku o obživu budoucnosti.

1910 v tomto roce se stalo v benešovském okrese 12 požárů se škodami za 17 080 K.

1910 zničeno č.p. 133 (dřív. selská usedlost stála na kopečku nad č.p. 132 doleva k č.p. 134).

1910 platby od obyvatel viz benešovský kalendář.
Na předposledním řádku před Brložcem je uvedena obec Horní Habartice. U ní se platí ze 196 domů, 231 partají, 917 obyvatel, z toho 443 mužů a 474 žen, celkem mluvících německy 913.

1910 věž kostela zbourána.

1913 v Horních Habarticích je 196 domů a 917 obyvatel.

1914 v obci je stále 196 domů a 917 obyvatel.
Starosta je Franz Gautsch, sekretář Franz Rehneit,
policajt Anton Knechtel.

Drážní stanice stále Ober Obersdorf-Markersdorf k.k. B.N.B.
viz doslovný opis.

Zde telegran, přednosta Nejedlý, asistent Jos. Pech.

Ř. kat. kostel sv. Johanna - patronát Josef Sebor, na kůru
Wenzel Schaffran a kostelník
Franz Rehneit.

1914 a před tímto rokem těsně v naší obci výroba kolíčků
na prádlo.

1914 tři třídní obecná škola se 139 žáky.
Ředitelem je Wenzel Schaffran, uč. Josef Eckert a Heinrich
Bendel, učitel náboženství Josef Sebor, uč. ručních prací
Martha Schaffran.

Kampelička - spořitelna pro Horní Habartice a okolí
r.G.m.n.h., její vedoucí Franz Gautsch, pokladní Ignaz
Knechtel.

Spolky v obci: dobrovolní hasiči,
zpěvný klub,
konsumní spolek
spolek válečných veteránů.

1914 od 1. dubna začíná pošta dodávat zásilky i o nedělích.

1914 prodejní místo v obci konsumního spolku Einigkeit
býv. dům č. 20 (dne kousek před obchodem Nováčka).

1909 výděleční občané Horních Habartic, řemesla a výroba

pekaři: Jannel Friedrich č. 41, Julius Nowotny č. 16

máslo, vejce a obchod s drůbeží:

Anna Fürtig č. 184, Parsch Antonie č. 162, Purkert Emilie č. 94, Strnad Anna č. 151

dámská krejčová: Riedel Marie č. 202, Starch Emma č. 165

řemenář: Bendel Ignaz č. 11

řezník a uzenář: Mühl Franz č. 17, Schneider Anton č. 154, Zschke Augusta č. 195

hospody: Fürtig Franz č. 109, Lorenz Marie č. 153, Mühl Fr. č. 17, Schifiner Franz č. 187, Schneider Anton č. 46, Schubert Josef č. 57, Tröschel Anton, č. 17, Zschke Augusta na 195

smíšené zboží a kramáři:

Grams Franz č. 83, Böhm Eduard na 93, Fürtig Franz na 109, konsumverein Lorenz Marie na 153, Fröschel Anton na 17.

handlíři a zemědělské produkty:

Böhm Eduard č. 93, Fürtig Franz č. 146, Hauptmann Franz č. 174.

mlanáři:

Jannel Friedrich č. 41, Matzke Johann č. 68, Schneider Josef č. 112

obchod s ovocem a zeleninou: Dörre Marie č. 113

kováři: Bude Wenzel č. 201, Zach Josef č. 189

krejčí: Förster Julius č. 194

obuvník: Bendel August č. 11, Knothe August, Kusebauch Fr. na 30, Rehnelt August na 49 nebo na 182 ?, Schimmel Franz na 98 nebo 99 ?

stříhové a mědní zboží: Tröschel Anna na 22

klempíři: Fieber Sylvester na č. 104

trafika: Fürtig Franz č. 109, Mühl Franz č. 17, Tröschel A. č. 22

truhláři: Fürtig Franz č. 3, Kromer Franz č. 204, Hauptmann Franz č. 55

hrnčír: Piesche Johann na č. 53

obchodník s dobyt看em: Hiekel Franz č. 1

kolář: Hiekel Johann ?

1910 8. - 9. března větrná smršť, která zanechala v obci velké škody.

5. července průtrž mračen a zcela rozlitý potok. Brzy nato 30. července nová povodeň a 4. srpna taktéž (již zmínka předtím).

1910 dne 7. června požár v obci v č.p. 2 u Wilhelma Saase v 1/2 šesti navečer. Jednalo se o obytný domek se stodolou, střechy ze slámy. Oheň vznikl následkem blesku. Viz benešovský kalendář.

Snímky
kolem roku 1913
Škola
v podobě z roku
1883

Dolní obchod
č.p. 109
Franze
Fürtiga.
Ten zde od
roku 1884

Prostřední
mlýn č.p. 68
Matzke Johann.
Zde od roku
1912
Ukázková stav-
ba vodního
a parního
mlýna.
Výška komína
přes 18 m.

